

(roofvogelonderzoek)

De Wespendief

©R. Kastelijn

UIT ONS JAARLIJKS ONDERZOEK BLIJKT DAT 43% TOT 63% VAN DE PAREN WESPENDEIEVEN NIET TOT BROEDEN OVERGAAT, EN DAT BEHALVE IN GROTERE BOSGEBIEDEN OOK IN KLEINERE BEEKDALBOSSEN IN DE KEMPEN WESPENDEIEVEN BROEDEN.

ONVOLWASSEN WESPENDEIEVEN WORDEN MAAR ZELDEN WAARGENOMEN, ZELFS IN DE BUURT VAN NESTEN. WESPENDEIEVEN ZIJN ONOPVALLENDE VOGELS.

Onderzoek naar Wespddieven in de Kempen 2006

Jacques van Kessel en Pieter Wouters

Er is ook dit jaar weer een zelfde opzet gehanteerd als in 2005. Gekozen is om in een vast omlijnd kleiner gebied te blijven werken. In dit gebied gaan we zeker ook de komende jaren weer proberen zoveel mogelijk gegevens over de Wespddief te verzamelen.

HET ONDERZOEKSGBIED

Het in 2006 onderzocht gebied is 224 km² groot en is, ruwweg, gelegen binnen de vierhoek Bladel, Veldhoven, Eindhoven-noord en Diessen (figuur 1).

Binnen dit gebied liggen enkele grotere bosgebieden zoals: Oirschotse Heide, Landgoed 's Heerenvijvers, Landgoed De Baest, Landgoed De Wielewaal, Spreeuwelse Heide, Landschotse Heide, Neterselse Heide, Beerse Broek, Buikheide-Halve Mijl, Wolfhoekse Heide en Spranckbossen.

Naast deze grote bosgebieden liggen er talloze kleinere bosgebieden en bosjes in het agrarische landschap. Dit agrarische deel wordt voor het overgrote deel intensief gebruikt. De akkerbouw heeft hierin het grootste aandeel. En binnen de akkerbouw heeft de maïsteelt weer het groot-

ste aandeel. Tenslotte wordt het gebied voor een deel doorsneden door de beekdalen van de Grote en Kleine Beerze, de Dommel, de Run en Keersop. In deze beekdalen liggen verspreid nog diverse beekbegeleidende bosjes.

METHODE

In de periode 1 juli t/m 25 augustus 2006 is in het onderzoeksgebied (zie kader figuur 1) dagelijks naar Wespddieven gekeken door een en soms meerdere personen. Daarnaast is er ook nog een groot aantal losse dagen in juni gekeken. Het kijken naar Wespddieven werd gedaan door te posten op een locatie met goed uitzicht over een bosgebied. Daar werd dan tussen de drie en zes uur gepost. Hierbij werd voortdurend de horizon en de lucht afgezocht op vliegende Wespddieven. Als belangrijk hulpmiddel werd daarbij steeds een of meerdere telescopen gebruikt.

Werd er op een locatie heel de dag niets gezien, dan werd er later nog een dag extra gepost. Wanneer er in een bosgebied Wespddieven voorkomen, dan kun je namelijk na twee tot drie uur waarnemen in

© M. Sloenaregt

juli en augustus vrijwel zeker een exemplaar zien. Uit ons veldwerk is wel gebleken dat, ook al zit je in de buurt van een nest, je soms na drie tot vier uur posten nog geen Wespendif hebt gezien.

Ook in 2006 is er vooral gepost op dagen met redelijk mooi weer zonder neerslag en/of harde wind.

De waarnemingen zijn steeds nauwkeurig ingetekend op topografische kaarten (1:25.000 en 1:50.000) met de vermelding: waar komt de vogel vandaan, waar vliegt hij naar toe en is hij wel of niet prooidragend.

© P. v. Happen

Indien mogelijk is er ook een tekening gemaakt van de onderkant van de vogel. Zo kan men op een waarnemingspunt vaststellen of het om hetzelfde exemplaar gaat of dat er meerdere in het spel zijn.

De beschreven methode is al negen jaar toegepast in het bosgebied Buikheide-Halve Mijl (500 ha). Nadeel van deze methode is wel dat je vanaf de grond niet nauwkeurig kunt zien waar een vogel vandaan komt en waar hij naar toe vliegt. Vanuit hoge posten, bijvoorbeeld een hoge boomtop, is het waarnemen en intekenen natuurlijk veel nauwkeuriger. Maar helaas, ook dit jaar is er nauwelijks 'topwerk' verricht omdat de meesten van ons hoogtevrees hebben! Naast het vaststellen van territoria werd er ook veel aandacht besteed aan het vinden van nesten. Dit om een beter inzicht te krijgen in de broedbiologie van de Wespendif.

RESULTATEN

In de periode juni – augustus 2006 zijn er in totaal 14 verschillende territoria vastgesteld binnen het onderzoeksgebied (tabel 1 en figuur 1) en een geschat aantal van 16 territoria.

Als we onze resultaten van de laatste vier jaren vergelijken, zien we niet zo'n grote verschillen in de aantallen gevonden territoria en het geschatte aantal territoria.

DE WAARNEMINGEN ZIJN STEEDS NAUWKEURIG INGETEKEND OP EEN TOPOGRAFISCHE KAART (1:25.000) MET DE VERMELDING: WAAR KOMT DE VOGEL VANDAAN, WAAR VLIEGT HIJ NAAR TOE EN IS HIJ WEL OF NIET PROOIDRAGEND. INDIEN MOGELIJK IS ER DOOR JACQUES OOK EEN TEKENING GEMAAKT VAN DE ONDERKANT VAN DE VOGEL.

© M. Sloendregt

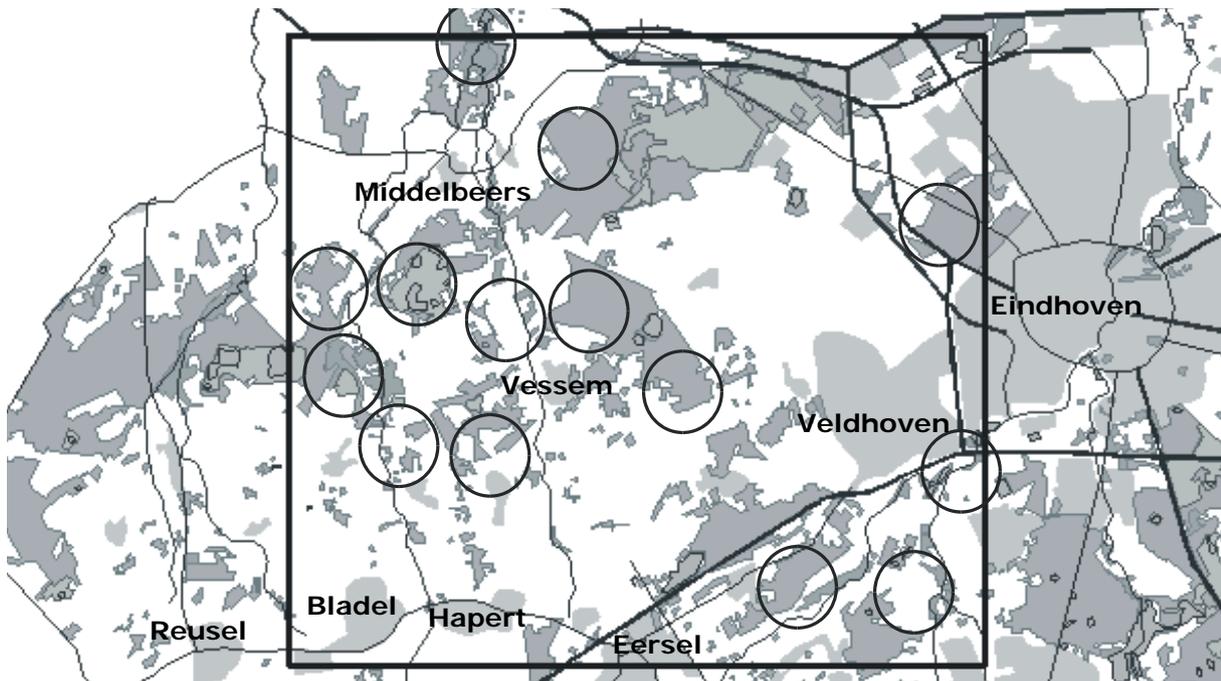

TABEL 1: ONDERZOCHE GEBIEDEN IN 2006 : AANTAL WAARGENOMEN WESPENDEIEVEN EN GESCHAT AANTAL TERRITORIA IN HET DESBETREFFENDE GEBIED.

Gebied (gemeente)	Aantal exemplaren	Aantal territoria	Geschat aantal territoria
Landschotse Heide NW (Middelbeers)	3	1	1
Landgoed De Baest (Oostelbeers)	5	1	2
Het Stuk (Diessen)	0	0	0
Beerse Broek (Netersel - Westelbeers)	4	2	2
Oirschotse Heide en s'- Heerenvijvers (Oirschot)	0	0	0
Oirschotse Heide NW (Oostelbeers)	5	1	2
Bos tussen Vessem en Middelbeers	2	1	1
Buikheide-Halve Mijl (Vessem - Veldhoven)	4-5	2	2
Heieinden (Hoogeloon)	1	1	1
Spreeuwelse Heide (Diessen)	1	1	1
Gemeentebossen (Eersel – Veldhoven)	2	1	1
Knooppunt de Hocht (Veldhoven - Eindhoven)	2	1	1
Moormanlaan Knegsel - Veldhoven	0	?	?
Het Goor, Lieddijk, Neterselse Heide	0	0	0
Beekdal Oude Toren (Middelbeers)	0	?	?
Hapert, omg. Waterzuivering	0	0	0
Molenvelden - Zandoerlese Bossen	0	?	?
Aerlese Heide (Oirschot - Eindhoven)	0	?	?
Hoogelooons Bos (Hapert)	0	?	?
Beekdal Run (Schadewijk - Stevert Steensel)	0	?	?
Omgeving Knegsel (Eersel - Hoogeloon)	0	?	?
Landgoed De Wielewaal (Eindhoven)	1	1	1
Vlasrootvennen (Veldhoven)	2	1	1
Totaal		14	16

FIGUUR 1: TERRITORIA EN NESTEN BINNEN HET ONDERZOEKSGBIED, ZIE KADER. OP DE KAART IS GEEN VERSCHIL GEMAAKT TUSSEN NESTVONDST EN TERRITORIUM.

IN HET ONDERZOEKSGBIED KOMEN ZOWEL GROTE BOSGBIEDEN EN KLEINERE BEEKDALBOSSEN VOOR WAAR WESPENDEIEVEN BROEDEN.

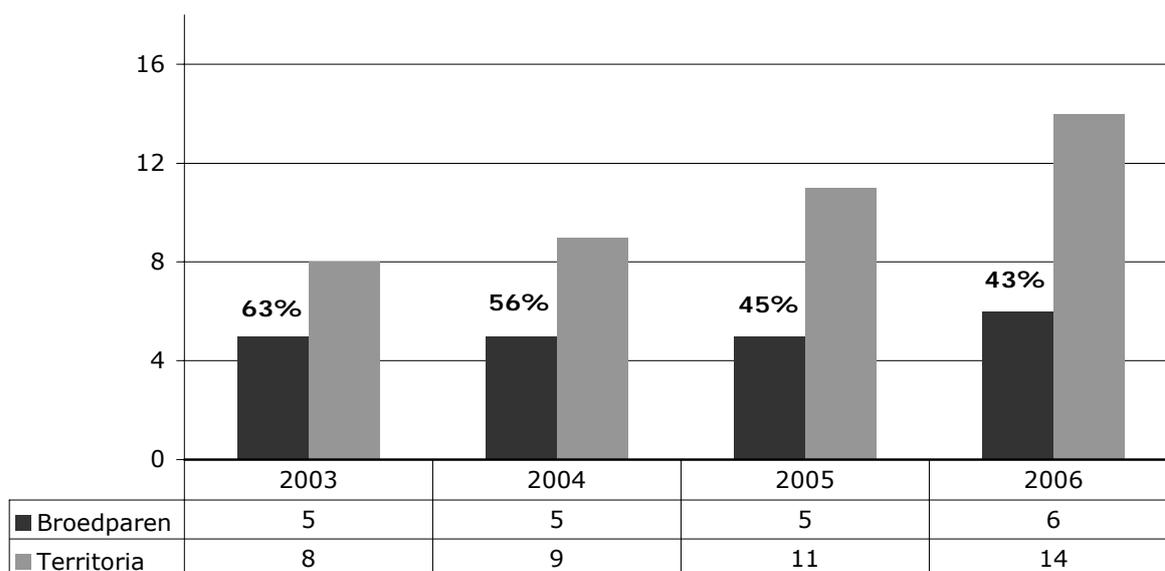
In 2006 zijn de aantallen wel wat hoger. De totale populatie lijkt redelijk stabiel te zijn. Maar daarnaast bestaat er wel een opvallend groot verschil tussen de aantallen bezette territoria en het aantal broedparen met een nest. Hieruit blijkt duidelijk dat een groot aantal paren dus niet tot broeden overgaat, dat ligt zo tussen de 43% en 63% (figuur 2). In de studie van Willem van Maanen in Limosa (2000) is aangegeven dat jaarlijks 50% van de aanwezige paren Wespddieven in Midden Drenthe (1992 - 1998) niet tot broeden kwam.

De totale aantallen territoria worden jaarlijks vastgesteld aan de hand van waargenomen Wespddieven en/of door controle van al bekende nestplaatsen. Binnen deze 14 territoria in 2006 is slechts één nest gevonden. Dus slechts één nest in ons studiegebied met maar één onvolwassen exemplaar wat is uitgevlogen en dat is evenals in 2005 een mager resultaat. Daarnaast hebben we bij vijf andere locaties weliswaar geen nest gevonden maar wel één of meerdere voedselvuchten. Dat is een hoog aantal voor ons gebied. Jaarlijks ongeveer 5 - 6 broedparen met nest en jongen voor de periode 2003 - 2006.

Het totale aantal is wel erg laag, maar toch duidt dit op een stabiele populatie van broedende vogels. Als je in juli en augustus voedselvuchten ziet dan mag je aannemen dat er sprake is van een broedgeval met nest en jongen (Van Maanen, 2000). Hieruit mag je dus concluderen dat er nog minstens 5 nesten meer moeten zijn geweest, zodat het totale aantal op 6 komt (tabel 2). Een beperking in 2006 in dit grote werkgebied was dat net als in 2005 er een vermindering was in het aantal medewerkers dat zelfstandig gebieden controleerden. Hierdoor zijn een aantal gebiedjes niet of onvoldoende gecontroleerd.

We moeten toch elk jaar opnieuw weer naast de bezette nesten ook de lege nesten met enige regelmaat controleren. Sommige nesten worden gevonden in kleine percelen, dus je moet echt alles goed controleren. Door de extra nestcontroles kun je zien of ze nog onderhouden worden. Dit is goed te zien aan de verse takken die op het nest worden aangebracht. Naast de grotere bosgebieden blijkt dat kleinere beekdalbossen in de Kempen nog steeds in trek te zijn bij Wespddieven. Het enige dit jaar gevon-

FIGUUR 2: AANTAL TERRITORIA IN VERHOUDING TOT HET AANTAL BROEDPAREN MET NESTEN BINNEN HET ONDERZOEKSGEBIED VAN 2003 TOT EN MET 2006.

TABEL 2: OVERZICHT VAN DE RESULTATEN VAN DE BROEDGEVALLEN EN TERRITORIA VAN DE WESPEN-DIEF BINNEN HET ONDERZOCHE GEBIED 2006.

Gebied	Aantal eieren	Aantal jongen	Nestboom Soort	Aanwezig territorium
Oirschotse Heide, Middelbeers				X
De Baest Middelbeers				X
Gemeentebossen Eersel - Steensel				X
Beerse Broek, Bladel				X
Beerse Broek, Westelbeers				X
Heieinden Hoogeloon			*	X
Vlasrootvennen Veldhoven		1	Grove den	X
Buikheide zuid Veldhoven - Oerle			*	X
Buikheide noord Vesseem			*	X
Molenbroek - Spekdonken Vesseem				X
Spreeuwelse Heide Westelbeers			*	X
Landgoed de Wielewaal Eindhoven			*	X
Knooppunt de Hocht Eindhoven				X
Landschotse Heide Middelbeers				X

* *Wel voedselvlucht(en) waargenomen*

den nest lag aan de rand van het Dommelbeekdal in een bos van grove den. Bij deze nestlocatie is in 2006 toch geen enkele voedselvlucht waargenomen, ondanks dat er zeer veel is gepost door diverse mensen vanuit verschillende hoeken. Hier is wel enkele keren opvallend vlieggedrag waargenomen zoals het zeer laag vliegen boven de grond waardoor vleugeltoppen de grond bijna raken, en het laag aan komen vliegen over de boomtoppen. Door heel gericht zoeken vond ik uiteindelijk vrij snel het bezette nest.

Evenals in 2005 was ook het aantal waarnemingen in 2006 van onvolwassen Wespeneieren weer minimaal, zelfs in de buurt van de nestplaatsen. Het zijn zeer opvallende vogels!

PLANNEN VOOR 2007

Het is de bedoeling om in navolging van 2006 weer hetzelfde proefgebied te onderzoeken. We moeten opnieuw gaan proberen weer zoveel mogelijk territoria en nesten op te sporen en te volgen tijdens het broedseizoen. Voor elk nest wat we vinden willen we een zo betrouwbaar

© T. Østbye

mogelijk beeld krijgen van het broedsucces. Het is daarom uitermate belangrijk om naast het vinden van nesten deze ook tijdens het broedseizoen te blijven volgen door middel van enkele vervolgccontroles. Deze nestcontroles zijn noodzakelijk omdat broedsels soms mislukken. Daarnaast is het ook belangrijk om van de waargenomen vogels zoveel mogelijk een vleugeltekening of foto's te maken zodat er vastgesteld kan worden hoeveel vogels actief zijn binnen het onderzoeksgebied.

In het vijfde jaar is opnieuw gebleken dat we niet alleen de grotere bosgebieden moeten controleren, maar dat ook de aandacht uit moeten blijven gaan naar de kleinere bosgebieden in het agrarische gebied. Vooral die bosjes die in of tegen beekdalen aan liggen.

DANKWOORD

Dank aan alle mensen die waarnemingen hebben ingestuurd via ORNIS.

En vooral onze dank aan allen die hun medewerking aan het veldwerk hebben verleend: Rob Aarts, Peer van de Akker, Wim Deeben, Toos Deeben, Piet van Hap- pen, Bert van Herk, Frans Huijbers, Wim Jacobs, Bep Janssen, Robert Kastelijn, Jan Kolsters, Wilma Meurs, Chris Mulder, Henk Munsters, Thor Østbye, Lex Peeters, Mark Sloendregt, Geert Sanders, Wil de Veer, Els de Veer, Jan van de Waarden- burg, Wiebe Witteveen, Piet Wuyts, Peter Zomer.●

LITERATUUR

Bijlsma, R.G., 1997. *Handleiding veld- onderzoek roofvogels. Vogelbescher- ming – Werkgroep Roofvogels Nederland.* KNNV uitgeverij.

Kessel, J. van & Wouters, P. 2001 *Een eerste verkenning naar het voorkomen van Wespddieven in de Kempen in 2001.* De Blauwe Klauwier 27 (2): 7-11

Kessel, J. van & Wouters, P. 2002 *Een tweede verkenning naar het voorkomen van Wespddieven in de Kempen in 2002.* De Blauwe Klauwier 29 (1): 2-16

Kessel, J. van & Wouters, P. 2004 *Onderzoek naar Wespddieven in de Kem- pen 2003.*

De Blauwe Klauwier 30 (1): 9-15

Kessel, J. van & Wouters, P. 2005 *Onderzoek naar Wespddieven in de Kem- pen 2004.*

De Blauwe Klauwier 31 (1): 20-25

Kessel, J. van & Wouters, P. 2006 *Onderzoek naar Wespddieven in de Kem- pen 2005.*

De Blauwe Klauwier 32 (2): 2 -8

Maanen, W van. 2000 *Reproductiestra- tegie van de Wespddief Pernis apivorus in Noord-Nederland.*

Limosa 73: 81-86